

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง ข้อกำหนดทางเภสัชเวชและการประเมินฤทธิ์ทางชีวภาพของตำรับยาตรีธารทิพย์
(Pharmacognostic specification and bioactive potentials of Tree Tharn Thip
remedy)

ผู้วิจัย อาจารย์กิตติศักดิ์ แคล้ว จันทร์สุข

ปีที่ทำการวิจัย 2560

ตำรับยาตรีธารทิพย์ เป็นตำรับยาสมุนไพรแผนโบราณของไทยที่มีการใช้ในการรักษาโรคกันมาอย่างยาวนาน จัดอยู่ในพิกัดยา 3 สิ่ง โดยการจำกัดจำนวนตัวยา 3 อย่าง ในอัตราส่วนที่เท่ากัน อันประกอบด้วยรากของพืชสมุนไพร 3 ชนิด คือ รากราชพฤกษ์ หรือ คูณ (*Cassia fistula* L. วงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE) รากไทรย้อย (*Ficus benjamina* L. วงศ์ MORACEAE) และรากมะขามเทศ (*Pitsecellobium dulce* (Roxb) Benth. วงศ์ : LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE) ตำรับยานี้ใช้ในการขับปัสสาวะ บำรุงน้ำนม แก้กาฬเลือด แก้กษัย และแก้ท้องร่วง ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการประเมินลักษณะทางมหาทรรศน์และจุลทรรศน์ ปริมาณเถ้า ปริมาณเถ้าที่ไม่ละลายในกรด ปริมาณสิ่งสกัก น้ำหนักที่หายไปเมื่อทำให้แห้ง ปริมาณน้ำ และการตรวจสอบเอกลักษณ์ขององค์ประกอบทางเคมีบนรงคเลขฉิวบาง รวมทั้งการประเมินฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดจากเอทanolของสมุนไพรแต่ละชนิดและตำรับยา ด้วยการศึกษาศักดิ์ด้านจุลชีพ ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และความเป็นพิษต่อเซลล์ ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลอ้างอิงความปลอดภัยด้านวิทยาศาสตร์ของพืชสมุนไพร และสามารถจัดทำเป็นข้อกำหนดมาตรฐานของเครื่องยาสมุนไพรไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ อีกทั้งผลที่ได้ยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการเลือกใช้สมุนไพรอย่างถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาตำรับยาสมุนไพรไทยต่อไป